

עמך דייק עמך שיהיה דומה לך שאל
תשתעבד בו הרבה.

(כא, ב) **כִּי** תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים
יַעֲבֹד וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא

לחפשי חנם. בספר תפארת יונתן יש כאן
טעות דכתב טעם דבשביעית יצא לחפשי
חנם משום דעבד כנעני אין לו מזל יעיי"ש
והוא טעות דכאן איירי בעבד עברי.

(כא, ב) **כִּי** תִקְנֶה עֶבֶד עֲבָרִי שֵׁשׁ שָׁנִים
יַעֲבֹד וּבִשְׁבִיעִית יֵצֵא

לחפשי חנם. עיין באבן עזרא שכתב טעם
שהתחילו הדינים דוקא בעבד עברי ונראה
לפענ"ד דרש"י כתב לעיל (כ, כג ד"ה אשר)
על קרא ולא תעלה במעלות על מזבחי
אשר לא תגלה ערותך עליו אם אבנים
שאינ בהם דעת להקפיד על בזיונם חס
הקב"ה על כבודן על אחת כמה וכמה
שיחוס האדם על כבוד חבירו, ולפיכך סמך
הקב"ה ענין עבד עברי שיהיה האדם חס
עליו ולפיכך אמרה תורה רק שש שנים
יעבד ויש לומר דקאי ואלה המשפטים
אשר תשים לפניהם כי תקנה עבד עברי
ירצה דדברים הנ"ל שחס הקב"ה על כבודן
של אבנים שנעשו שמוש למזבח כן יגיד
להם ג"כ כי תקנה עבד עברי שיחוס האדון
עליו כי הוא עבד להקב"ה.

(כא, ג) **אִם** בִּגְפוֹ יָבֹא בִּגְפוֹ יֵצֵא. עיין
רש"י שפירש בגפו בכנף

בגדו פירוש כמות שהוא יחידי בלא אשה,
יש לפרש בהיות דלא היה נשוי לא היה
פרוס סודר על רישיה עיין בקדושין (כט

ע"צ) דרב המנונא לא פרים סודרא על
רישיה אמר ליה רב הונא מאי טעמא לא
פריסת סודרא א"ל דלא נסיבנא, וזה בגפו
יבא רק בכנף בגדו בלא סודר.

(כא, ג) **אִם** בִּגְפוֹ יָבֹא בִּגְפוֹ יֵצֵא. פירש
רש"י אם בגפו יצא מגיד

שאם לא היה נשוי מתחילה אין רבו מוסר
לו שפחה כנענית עכ"ל משמע שאם היה
נשוי רבו מוסר לו אבל באמת אפילו אם
אם נשוי נמי אין רבו מוסר לו שפחה כנענית
אלא א"כ היו לו ג"כ בנים כדאמרינן (קידושין
כ ע"א) ועיין ברמב"ם (הלכות עבדים פ"ג ה"ד).

(כא, ו) **וְרָצַע** אֲדוֹנָיו אֶת אֲזָנוֹ בַּמִּרְצַע
וְעָבְדוֹ לְעוֹלָם. ראיתי

בספר תפארת יונתן (כאן צ"ה והגישו) שכתב
דלפי מה שכתבו התוס' (קידושין כג ע"ג
ד"ה מה נשמנה) דמרצע הוא במספר ת',
לפיכך היה הוה אמינא שירצע במרצע
באזון שמאל דו' נקבים יש בראש והמה
נגד אותיות בג"ד כפר"ת ואזון שמאל כנגד
התיו לפיכך הוצרכו (נקידושין טו ע"א) לגזירה
שוה ממצורע שירצע כימין, והבנתי עפ"י
טעם דאיתא בירושלמי חגיגה (פ"ג הלכה ז
דף ט ע"א) האי חסידא דראה מרים בת
עלי בצלים שהיה ציר דגיהנם קבוע באזנה
ואמרו לו הטעם שנענשה בכך משום דהוית
מתענה ומפרסמת תעניתה עיי"ש, ולכאורה
מאי שנא באזנה ולפי הנ"ל ניחא דאזון
הוא כנגד התי"ו תענית.

וְדַע כִּי אֵזֶן בַּמִּסְפָּר נח, וגם במרצע עם
האותיות הוא במספר ארור בהיות